

POLITIET

INNLANDET POLICE DISTRICT

Politidirektoratet

elisabeth.rise@politiet.no

morten.rustad@politiet.no

Deres referanse:
201504611

Vår referanse:
201602971-2 008

Sted, Dato
Hamar, 01.12.2016

HØRINGSUTTALELSE – FORSLAG TIL NY BISTANDSINSTRUKS

Det vises til deres brev av 21.10.16 hvor dere ber om høringssvar på forslag til ny bistandsinstruks.

Innledningsvis vil vi fremholde at vi er enige flere av de vurderingene som utvalget har gjort og de endringsforslagene som fremkommer. Vi vil allikevel komme med noen spesifikke betraktninger.

Rapportens utforming er relativt vid og behandler forhold som ikke har direkte relasjon til selve bistandsinstruksen. Vi tillater oss derfor å knytte noen bemerkninger til mer generelle og grunnleggende forhold.

Beredskap og samfunnsøkonomi

I et samfunnsøkonomisk perspektiv bør man tilstrebe at samfunnets samlede egnede ressurser organiseres, slik at de kan benyttes mest mulig effektivt i en krisesituasjon. Derfor bør man investere der man får mest igjen for pengene og sørge for at kapasiteter ikke dupliseres i for stor grad. Dette er spesielt viktig i et lite land som Norge med relativt begrensede ressurser på området.

Den kritiske faktoren for å bedre beredskapen er etter vårt syn grunnbemanningen i politiet, jfr. nedenfor og muligheten til raske mannskapsforflytninger over større avstander.

Selv om vi mener at det er et fornuftig forslag å sette en tropp fra Forsvarets spesialkommando på høy beredskap i Horten, er det etter vårt syn viktigere for beredskapen mot terror og alvorlig kriminalitet å etablere en enda bedre helikopterberedskap med kort responstid til forflytning av beredskapstroppen. Spesielt bør dette være tydelig, når man ser på hyppigheten av maritim terror i vår del av verden.

Tidsfaktoren

Innlandet politidistrikt

Politimesteren i Innlandet
Post: Postboks 355, 2303 HAMAR
Besøk: Vangsveien 155

Tlf: 62 53 90 00
Faks: 62 53 90 01
E-post:
post.hedmark@politiet.no

Org. nr.: 983 997 953
Giro: 7694.05.11565
www.politi.no

Hurtig innsats er som arbeidsgruppa fremholder den mest avgjørende enkeltfaktor, når samfunnet rammes av et terroranslag eller alvorlig kriminalitet.

For at tidsfaktoren skal bli så liten som mulig, bør etter vårt syn først og fremst grunnbemanningen i politiet og tilgjengeligheten på helikoptertransport for politiet bedres, jfr. forrige avsnitt.

I tillegg bør beslutningsprosedyrer forenkles, slik at innsatsen kan igangsettes raskest mulig. Det er viktig at man ikke lager prosedyrer som kun er egnet til å vanskeliggjøre effektiv bruk av ressurser, når det virkelig er behov for dem.

For at enklere beslutningsprosedyrer skal få særlig virkning, er det dog vesentlig at aktuelle ressurser har en beredskap som gjør at de kan være til disposisjon innen rimelig tid. Slikt sett er det positivt å sette nøkkelressurser i forsvaret i høyere beredskap.

Grunnberedskap og handlingsplikt

Rapporten fremhever at ved terror og andre alvorlig hendelser vil vanlig polititjenestepersonell oftest være først på stedet. Dvs normalt utrustet og trent innsatspersonell i kategorien IP 4. Det sies at mot og handlekraft hos dette personellet vil i mange tilfeller være helt avgjørende. Dette knyttes direkte opp mot handlingsplikten.

Dette er etter vårt syn en viktig og grunnleggende betraktning. Moderne terrorisme dreier seg stort sett om mest mulig skade på kortest mulig tid med hjelp av enkle midler. I et slikt scenario er det helt avgjørende for utfallet hvordan den første patruljen på stedet reagerer. De kan ikke sitte og vente på støtte fra spesialstyrker. De må gå inn i situasjonen. Uansett utforming av bistandsinstruksen og hvilke spesielle kapasiteter samfunnet besitter, vil de i de fleste tilfeller ikke komme raskt nok til åstedet.

Dette må som utvalget fremhever, understrekes i en tid da det er stort fokus på oppbygging av nasjonalt beredskapssenter og spesialstyrker både i politiet og forsvaret.

I en forlengelse av dette bør man som utvalget har påpekt, vurdere å formalisere og lovfeste handlingsplikten til politipersonell.

Beslutningsprosessen ved bistandsoperasjoner

Vi er helt enige med arbeidsgruppa i at beslutningsprosessen vedrørende politiets anmodning om såkalt håndhevingsbistand bør forenkles. Viktigheten av dette punktet er muligens underkommunisert i rapporten.

Gjennom deltakelse i en hel rekke Gemini øvelser men også øvelse Tyr, er det vår erfaring at dagens prosedyre sjeldent har fungert godt eller raskt nok i tidskritiske situasjoner. Det er også eksempler på dette fra virkelige hendelser. Det er for mange beslutningspunkter og aktører med begrenset erfaring fra denne type vurderinger og beslutninger. Dette har man gjennomgående tapt altfor mye tid på uten fornuftig grunn. Det er snakk om tap av timer fremfor minutter og sekunder.

Tidstapet har ikke bare vært knyttet opp mot politisk sensitive vurderinger. Det har også i stor grad vært på bakgrunn av trivielle spørsmålstillinger uten reell betydning, f.eks. hvordan

bistandsanmodningen skal utformes, og hvor mange detaljer den skal inneholde. Dette har i flere tilfeller medført at bistandsanmodninger har blitt sendt frem og tilbake mellom aktørene, noe som har medført formidable tidstap.

På taktisk nivå både i forsvaret og politiet er det vår erfaring at det er dette punktet samt manglende kapasitet på lufttransport som har skapt aller mest frustrasjon og irritasjon i samspillet mellom forsvaret og politiet. Dette har vært en større frustrasjonskilde på taktisk nivå og tidstyv enn hvem som har hatt det formelle ansvaret og ledelse av en spesiell operasjon – også vedrørende maritim kontraterror, jfr. Gemini øvelsene.

Dagens prosedyre som involverer mange aktører både i justisvesenet og forsvaret uten særlig operativ bakgrunn og erfaring med å ta raske tidskritiske beslutninger, har foruten tidstap også medført urimelige og lite fornuftige vilkår for bistand. Ett eksempel på det siste er fra øvelse Tyr 2012. Da ble det gitt bistand til politiet fra blant annet Forsvarets spesialkommando (FSK) og helikopterskvadronen på Rygge. Da politiet ønsket å benytte helikoptrene, svarte forsvaret at helikoptrene skulle være i beredskap for mulig bruk av FSK som en del av deres "kontraterrørsystem" og kunne ikke benyttes av politiet. Da hadde man altså en situasjon hvor det ble gitt bistand, men ansvarlig politimester kunne ikke benytte helikoptrene til å frakte sine primærstyrker, i dette tilfellet Beredskapstroppen, fordi helikoptrene skulle være i beredskap for mulig bruk av en bistandsenhet (FSK).

Vilkåret som ble gitt her grep altså direkte inn i ledelsen av en konkret aksjon og bestemte hvordan kritiske ressurser skulle prioriteres. Dette er ikke holdbart eller i tråd med hvem som har ansvaret og ledelsen av en aksjon.

Utkastet til ny instruks § 4 foreslår en kraftig forenkling av dagens prosedyre ned til to punkter. Dette gir en fornuftig forenkling som vi støtter. Den politiske kontrollen beholdes ved at Forsvars- og Justis og beredskapsdepartementet varsles og kan eventuelt stoppe operasjonen.

Ledelse og gjennomføring av bistandsoperasjoner

Vi støtter utvalgets syn på ansvarslinjene for bistandsoperasjoner som er nedfelt i § 6 første og annet ledd, men vi vil knytte noen bemerkninger til tredje ledd.

Man bør vurdere å ikke kategorisk si at bistandsenhetene fra forsvaret ledes av militær sjef. Man bør ha mulighet til å blande personell fra både forsvaret og politiet i samme enhet under en felles sjef, hvis det er formålstjenlig for løsning av et konkret oppdrag. Det kan være skarpe oppdrag, hvor mannskaper fra forsvaret og politiet kan utfylle hverandre. Det kan også være etterretningsoperasjoner, hvor en blanding av mannskaper under felles leder er fornuftig.

Særlig om ansvarslinjene for maritime kontraterroroperasjoner (MKT)

Vi er enige i at maritime kontraterroroperasjoner langt til havs står i en særstilling, fordi de utfra sin art vil være kompliserte og ressurskrevende. Spesielt gjelder dette som utvalget skriver, gjenerobring av oljeplattformer.

Denne erkjennelsen kom man til allerede på slutten av 70 tallet. Dette resulterte i at Forsvarets spesialkommando ble opprettet i 1982 og erklært for operativ i januar 1984.

Dette er igjen grunnlaget for øvelse Gemini, hvor forsvaret og politiet har øvd på maritim kontraterror i en årrekke. Etter vårt syn så har samarbeidet fungert rimelig bra med de få unntakene som vi beskriver.

Vi er uenige i flertallets syn på dette spørsmålet og er overrasket over begrunnelsen som anføres. Flertallets begrunnelse er ikke i tråd med våre erfaringer.

Flertallet hevder at gjeldende konsept ikke fungerer, bla fordi forsvaret og politiet har vanskelig for å samarbeide og uklare/uegnede ansvarsforhold. Dette har vi vanskelig for å forstå. Dette bygger vi på erfaringer fra en hel rekke Gemini øvelser både som sentrale deltakere og observatører.

I den grad det har vært uenigheter har det stort sett vært knyttet til kompliserte beslutningsprosedyrer jfr. ovenfor eller manglende lufttransportkapasitet (som påpekt av mindretallet og eksemplifisert ovenfor) Vi har ikke erfart at det har knyttet seg større uenighet rundt ansvarsforholdene eller som en følge av ansvarsforholdene.

Vi kan ikke se at det foreligger noen fornuftige grunner til å fravike de generelle ansvarsprinsippene for et begrenset område innen kriminalitetsbekjempelse. Vi støtter derfor mindretallets syn vedrørende forslaget § 7.

I den grad man ønsker å begrense antallet ansvarlige for MKT til havs, kan man eventuelt vurdere å begrense antallet sokkelpolitidistrikter. Da kan man få til ytterligere profesjonalisering av aktørene og få enda bedre kjennskap til hverandre.

Dekning av kostnader

Utvalget fremhever at det i bistandsoperasjoner ikke har vært noen uenigheter om hvem som skal dekke utgiftene. Dette er også vår erfaring, da begge etater viser nøkternhet både med å be om bistand og fakturere for bistand. Det har alltid blitt utvist stor ansvarlighet fra begge etater vedrørende dette spørsmålet. Vi har ikke hørt om noen politimester som har bedt om bistand for å slippe utgifter på eget budsjett. Vi tror ikke det vil skje i fremtiden heller. Dette bør gjenspeiles i instruksen.

Vi mener at den enkelte etat dekker sine egne kostnader uavhengig av om kostnaden er knyttet til alminnelig drift av materiell og personell, eller om kostnaden knyttes opp mot utgifter til overtid eller avtalefestede tillegg. Dette bør klargjøres i forskriften på en enkel måte ved å si at: *Forsvaret dekker egne utgifter som er forbundet med bistanden."*

Med hilsen

Johan Brekke
Politimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Arne Hammersmark
Seniorrådgiver